

مراکز هزینه و ارتباط با هزینه‌های سربار

فعالیت ۹

در خصوص مراکز هزینه بحث کنید.

هردایره‌ای که در ایجاد هزینه سهیم باشد، یک مرکز هزینه محسوب می‌شود. مراکز هزینه در مؤسسات تولیدی به دو دسته مراکز تولیدی و مراکز خدماتی تقسیم می‌شوند.

مراکز یا دواير توليدي

دوايري هستند که مستقیماً به تولید محصول اشتغال دارند؛ مثل دایره ریخته‌گری، ماشین‌کاری و مونتاژ در یک کارگاه تولیدی قطعات خودرو.

دواير خدماتي

دوايري هستند که مستقیماً به تولید محصول اشتغال ندارند و خدمت‌رسانی به دواير توليدي و ديگر دواير خدماتي را انجام می‌دهند. از انبار، رستوران و حسابداری می‌توان به‌عنوان دواير خدماتي نام برد.

فعالیت ۱۰

نوع مراکز هزینه را در شرکت تولیدی آلفا مشخص کنید.

ردیف	مرکز هزینه	تولیدی	خدماتی (پشتیبانی)
۱	برش	✓	
۲	رستوران		✓
۳	مونتاژ		
۴	ریخته‌گری		
۵	حسابداری		
۶	کتابخانه		
۷	ریخته‌گری		
۸	تعمیرات		

تسهیم هزینه‌های سربار

هزینه‌های سربار ساخت به‌دو صورت به‌دواير سرشکن می‌گردد که عبارت‌اند از: تسهیم مستقیم و تسهیم براساس مبناهای مناسب.

الف) تسهیم مستقیم : منظور از تسهیم مستقیم هزینه‌های سربار، سرشکن کردن هزینه‌هایی است که منحصرأ به یک مرکز هزینه اعم از دایره تولیدی یا دایره خدماتی مربوط می‌شود و در آن دایره به مصرف می‌رسند. بعضی از این هزینه‌ها عبارت‌اند از: هزینه سرپرستی دایره، هزینه دستمزد کارگران غیرتولیدی و فوق‌العاده اضافه کاری کارگران دایره.

ب) تسهیم براساس مبناهای مناسب: برخی هزینه‌ها در دواير مختلف کارخانه اعم از دواير توليدي و دواير خدماتي به صورت مشترك به مصرف می‌رسند. این قبیل هزینه‌ها را اصطلاحاً هزینه‌های عمومی کارخانه می‌گویند که باید براساس مبناهای مناسب بین دوايري که در به وجود آمدن آنها نقش داشته تسهیم گردد. قبل از تسهیم هزینه‌های عمومی کارخانه به دواير توليدي و دواير خدماتي، باید مبناي مناسب شناسايي و انتخاب شود.

باکمک هنرآموز برای تسهیم هزینه‌های زیر مبناي مناسب انتخاب کنید.

فعالیت ۱۱

عنوان هزینه	مبناي تسهیم
هزینه سوخت و روشنایی	برآورد فنی / مساحت زیربنا
هزینه استهلاک ساختمان	
هزینه حرارت مرکزی	
هزینه بیمه‌های اجتماعی	
هزینه برق صنعتی	
هزینه سرپرستی	
هزینه‌های رفاهی کارگران	

به نظر شما کدام مبنا برای تسهیم هزینه مناسب‌تر است؟

فعالیت ۱۲

عنوان هزینه	مبنا
بیمه اجتماعی	سطح زیر بنا
هزینه اجاره	تعداد کارکنان
هزینه رفاهی	حقوق کارکنان
برق مصرفی	حواله‌های صادره
انبار کالا	کنترل (برآورد فنی)

تسهیم اولیه

بعد از مشخص شدن مراکز هزینه و تعیین هزینه‌های عمومی، اولین قدم تسهیم هزینه‌های عمومی براساس مبنایی مناسب بین مراکز هزینه است. سرشکن کردن هزینه‌های عمومی غیرمستقیم به مراکز هزینه اعم از مراکز تولیدی و مراکز خدماتی براساس مبناهای مناسب تسهیم اولیه می‌گویند. هزینه‌های سربار عمومی و اطلاعات دریافتی از شرکت تولیدی به شرح روبه‌رو است.

شرکت تولیدی ب صورت هزینه‌های عمومی کارخانه فروردین ماه ۹۵	
عنوان	مبلغ
بیمه آتش‌سوزی	۷۵۰۰۰۰
هزینه سرپرستی	۳۰۰۰۰۰
استهلاک ساختمان کارخانه	۱۵۰۰۰۰۰

انبار	حسابداری	دایره مونتاژ	دایره تراش کاری	دایره ریخته‌گری	مساحت
۲۴۰	۳۰	۱۲۰	۱۰۰	۱۱۰	
۱	۲	۷	۵	۱۰	تعداد پرسنل
۵۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	ارزش ریالی

تسهیم اولیه هزینه‌های عمومی بین دواير خدماتی و تولیدی در جدول بالا نمایش داده شده است.

قسمت‌هایی را که کامل نیست با کمک هنرآموز کامل کنید.

فعالیت ۱۳

جدول تسهیم اولیه

واحدهای خدماتی		دواير تولیدی			مبنای تسهیم	مبلغ هزینه	عنوان هزینه
انبار	حسابداری	دایره مونتاژ	دایره تراشکاری	دایره ریخته‌گری			
۷۵۰۰	۱۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۲۲۰۵۰۰	ارزش (ریالی)	۷۵۰۰۰۰	بیمه آتش‌سوزی
۱۲۰۰	۲۴۰۰	۸۴۰۰	؟	؟	تعداد پرسنل	۳۰۰۰۰۰	هزینه سرپرستی
؟	؟	؟	؟	؟	؟	۱۵۰۰۰۰۰	استهلاک ساختمان
؟	؟	؟	۴۹۰۰۰۰	۶۲۰۰۰۰	جمع		

محاسبات

■ بیمه آتش سوزی

$$۵'۰۰۰ + ۸'۰۰۰ + ۱۰'۰۰۰ + ۱۲'۰۰۰ + ۱۵'۰۰۰ = ۵۰'۰۰۰$$

$$\frac{۵'۰۰۰}{۵۰'۰۰۰} \times ۷۵'۰۰۰ = ۷'۵۰۰$$

سهام دایره انبار از بیمه آتش سوزی

$$\frac{۸'۰۰۰}{۵۰'۰۰۰} \times ۷۵'۰۰۰ = ۱۲'۰۰۰$$

سهام دایره حسابداری از بیمه آتش سوزی

$$\frac{۱۰'۰۰۰}{۵۰'۰۰۰} \times ۷۵'۰۰۰ = ۱۵'۰۰۰$$

سهام دایره مونتاژ از بیمه آتش سوزی

$$\frac{۱۲'۰۰۰}{۵۰'۰۰۰} \times ۷۵'۰۰۰ = ۱۸'۰۰۰$$

سهام دایره تراش کاری از بیمه آتش سوزی

$$\frac{۱۵'۰۰۰}{۵۰'۰۰۰} \times ۷۵'۰۰۰ = ۲۲'۵۰۰$$

سهام دایره ریخته‌گری از بیمه آتش سوزی

$$۲۵ = ۱ + ۲ + ۷ + ۵ + ۱۰$$

■ تسهیم هزینه سرپرستی

$$۳۰'۰۰۰ \times \frac{۱}{۲۵} = ۱'۲۰۰$$

سهام دایره انبار از سرپرستی

$$۳۰'۰۰۰ \times \frac{۲}{۲۵} = ۲'۴۰۰$$

سهام دایره حسابداری از سرپرستی

$$۳۰'۰۰۰ \times \frac{\square}{۲۵} = ۱'۴۰۰$$

سهام دایره مونتاژ از سرپرستی

$$۳۰'۰۰۰ \times \frac{\square}{۲۵} = \square$$

سهام دایره تراش کاری از سرپرستی

$$۳۰'۰۰۰ \times \frac{\square}{۲۵} = \square$$

سهام دایره ریخته‌گری از سرپرستی

■ تسهیم استهلاک ساختمان کارخانه

سهام دایره انبار از استهلاک ساختمان کارخانه

سهام دایره حسابداری از استهلاک ساختمان کارخانه

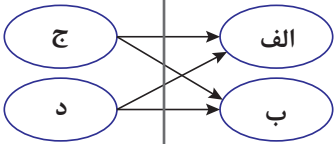
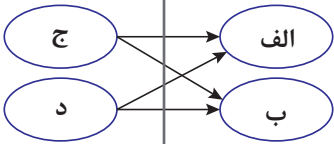
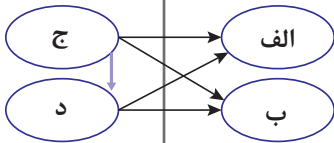
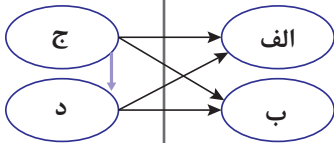
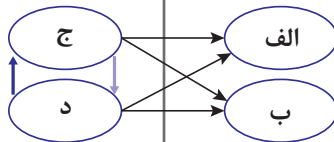
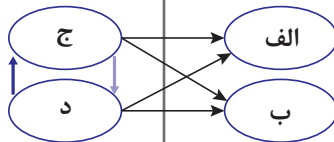
سهام دایرهٔ مونتاژ از استهلاک ساختمان کارخانه

سهام دایرهٔ تراش کاری از استهلاک ساختمان

سهام دایرهٔ ریخته‌گری از استهلاک ساختمان کارخانه

تسهیم هزینه‌های دواير خدماتی به دواير تولیدی (تسهیم ثانویه)

همان‌طور که قبلاً اشاره شد، مراکز هزینه در مؤسسات تولیدی شامل مراکز تولیدی و خدماتی است و با توجه به اینکه دواير خدماتی برای ارائهٔ خدمات به دواير تولیدی تشکیل شده‌اند، باید هزینه‌های دواير خدماتی براساس مبنایی مناسب بین دواير تولیدی تسهیم شود که به آن تسهیم ثانویه گفته می‌شود. روش‌های مختلفی برای تسهیم هزینه‌های دواير خدماتی وجود دارد که در ادامه به سه روش متداول می‌پردازیم.

روش	دواير تولیدی	دواير خدماتی
مستقیم		
یک‌طرفه		
دوطرفه (ریاضی)		

تسهیم مستقیم

در این روش هزینه‌های برآورد شده دواير خدماتی فقط به دواير تولیدی تسهیم می‌گردد و از خدماتی که دواير خدماتی به هم ارائه می‌دهند، صرف‌نظر می‌شود.

هزینهٔ هر یک از دواير خدماتی در تسهیم ثانویه مستقیماً و با استفاده از مبنایی مناسب فقط به دواير تولیدی سرشکن می‌گردد.

در تسهیم به‌روش مستقیم اولویتی برای اینکه کدام دایره خدماتی ابتدا تسهیم شود، وجود ندارد. برای روشن شدن موضوع به حل یک مثال می‌پردازیم.

اطلاعات زیر در مورد شرکت تولیدی «ب» پس از تسهیم اولیه در دست است.

شرکت تولیدی «ب» خلاصه اطلاعات دواير فروردین ماه ۹۵			
تعداد حواله‌های صادره	تعداد پرسنل	سربار پس از تسهیم اولیه	
۱۰۰	۱۰	۱۴۲'۰۰۰	دايره ريخته گري
۱۸۰	۵	۱۲۵'۰۰۰	دايره ماشين كاري
۱۲۰	۷	۸۴'۴۰۰	دايره مونتاژ
۳۰	۲	۲۷'۹۰۰	حسابداری
۲۰	۱	۷۶'۷۰۰	انبار

شرکت تولیدی «ب» صورت پیش بینی خلاصه سربار کارخانه فروردین ماه ۹۵						
عنوان هزینه	دايره ريخته گري	دايره ماشين كاري	دايره مونتاژ	حسابداری	انبار	جمع
مواد غيرمستقيم	۲۵'۰۰۰	۱۴'۰۰۰	۱'۰۰۰	—	—	۴۰'۰۰۰
دستمزد غيرمستقيم	۴۰'۰۰۰	۵۰'۰۰۰	۲۰'۰۰۰	۶'۰۰۰	۸'۰۰۰	۱۲۴'۰۰۰
استهلاک ماشين آلات	۱۵'۰۰۰	۱۲'۰۰۰	۱۰'۰۰۰	—	—	۳۷'۰۰۰
بيمه آتش سوزی	۲۲'۵۰۰	۱۸'۰۰۰	۱۵'۰۰۰	۱۲'۰۰۰	۷'۵۰۰	۷۵'۰۰۰
هزينه سرپرستی	۱۲'۰۰۰	۶'۰۰۰	۸'۴۰۰	۲'۴۰۰	۱'۲۰۰	۳۰'۰۰۰
استهلاک ساختمان	۲۷'۵۰۰	۲۵'۰۰۰	۳۰'۰۰۰	۷'۵۰۰	۶۰'۰۰۰	۱۵۰'۰۰۰
جمع	۱۴۲'۰۰۰	۱۲۵'۰۰۰	۸۴'۴۰۰	۲۷'۹۰۰	۷۶'۷۰۰	۴۵۶'۰۰۰

تسهیم ثانویه به روش مستقیم در جدول زیر نمایش داده شده است.

نام دوایر					شرح
دوایر خدماتی		دوایر تولیدی			
انبار	حسابداری	مونتاز	ماشین کاری	ریخته گری	
۷۶۰۷۰۰	۲۷۰۹۰۰	۸۴۰۴۰۰	۱۲۵۰۰۰۰	۱۴۲۰۰۰۰	هزینه‌ها قبل از تسهیم هزینه‌های دوایر خدماتی
				۱۹۰۱۷۵	تسهیم دایره خدماتی انبار: $۱۰۰+۱۸۰+۱۲۰=۴۰۰$ $\frac{۱۰۰}{۴۰۰} \times ۷۶۰۷۰۰ = ۱۹۰۱۷۵$
			<u>۳۴۰۵۱۵</u>		$\frac{۱۸۰}{۴۰۰} \times ۷۶۰۷۰۰ = ۳۴۰۵۱۵$
<u>(۷۶۰۷۰۰)</u> ۰		<u>۲۳۰۰۱۰</u>			$\frac{۱۲۰}{۴۰۰} \times ۷۶۰۷۰۰ = ۲۳۰۰۱۰$
				۱۲۰۶۸۲	تسهیم دایره حسابداری: $۱۰+۵+۷=۲۲$ $\frac{۱۰}{۲۲} \times ۲۷۰۹۰۰ = ۱۲۰۶۸۲$
			۶۳۴۱		$\frac{۵}{۲۲} \times ۲۷۰۹۰۰ = ۶۳۴۱$
	<u>(۲۷۰۹۰۰)</u> ۰	۸۰۸۷۷			$\frac{۷}{۲۲} \times ۲۷۰۹۰۰ = ۸۰۸۷۷$
۰	۰	۱۱۶۰۲۸۷	۱۶۵۰۸۵۶	۱۷۳۰۸۵۷	جمع

تسهیم به روش یک طرفه

در روش یک طرفه فرض بر آن است که برخی از دواير پشتیبانی به دواير پشتیبانی دیگر به صورت یک طرفه خدماتی ارائه می دهند، ولی خدماتی دریافت نمی کنند و یا چنانچه خدماتی هم دریافت می کنند. به لحاظ مبلغ آن قدرناچیز است که بتوان آن را نادیده گرفت.

در تسهیم یک طرفه اولویت تسهیم باید موارد زیر را در نظر گرفت:

الف) اولویت تسهیم با دایره ای است که درصد خدمات بیشتری را ارائه می دهد.

ب) در صورت مساوی بودن درصد ارائه خدمات، اولویت با دایره ای است که هزینه بیشتر داشته باشد.

چنانچه در مثال ۲ خدمات ارائه شده توسط دایره حسابداری به انبار ۴٪ و خدمات ارائه شده توسط دایره انبار به حسابداری ۶٪ در نظر گرفته شود بنابراین اولویت تسهیم با دایره خدماتی انبار است.

نام دواير					شرح
دواير خدماتی		دواير تولیدی			
انبار	حسابداری	مونتاژ	ماشین کاری	ریخته گری	
۷۶۰۷۰۰	۲۷۰۹۰۰	۸۴۰۴۰۰	۱۲۵۰۰۰۰	۱۴۲۰۰۰۰	هزینه ها قبل از تسهیم هزینه های دواير خدماتی
				۱۷۰۸۳۷	تسهیم دایره خدماتی انبار: $100 + 180 + 120 + 30 = 430$ $\frac{100}{430} \times 760700 = 170837$
			۳۲۰۱۰۷		$\frac{180}{430} \times 760700 = 320107$
		۲۱۰۴۰۵			$\frac{120}{430} \times 760700 = 210405$
<u>(۷۶۰۷۰۰)</u> ۰	<u>۵۰۳۵۱</u> ۳۳۰۲۵۱				$\frac{30}{430} \times 760700 = 50351$
				۱۵۰۱۱۴	تسهیم دایره حسابداری: $10 + 5 + 7 = 22$ $\frac{10}{22} \times 330251 = 150114$
			۷۰۵۵۷		$\frac{5}{22} \times 330251 = 70557$
	<u>(۳۳۰۲۵۱)</u> ۰	۱۰۰۵۸۰			$\frac{7}{22} \times 330251 = 100580$
۰	۰	۱۱۶۰۳۸۵	۱۶۴۰۶۶۴	۱۷۴۰۹۵۱	جمع

تسهیم دوطرفه (متقابل)

روش دوطرفه یا متقابل که ریاضی هم نامیده می‌شود، شامل مراحل زیر است:

۱ تعیین درصد ارائه خدمات دواير خدماتی به یکدیگر

۲ بیان هزینه دواير خدماتی به صورت معادله خطی

۳ حل معادلات

۴ تهیه جدول تسهیم

مثال ۳

شرکت تولیدی آلفا دارای دو دایره عملیاتی ساخت و مونتاژ و دو دایره خدماتی رستوران و تأسیسات است مبنای تسهیم هزینه رستوران تعداد نفرات و تأسیسات مساحت زیر بنا است. سایر اطلاعات به شرح زیر است.

دایره	سربار	تعداد پرسنل	مساحت
ساخت	۵۰۰'۰۰۰	۱۰	۱۵۰
مونتاژ	۷۰۰'۰۰۰	۸	۹۰
رستوران	۲۰۰'۰۰۰	۳	۶۰
تأسیسات	۱۷۶'۰۰۰	۲	۴۰

تعیین درصد ارائه خدمات دواير خدماتی به یکدیگر

سهم دایره رستوران از دایره تأسیسات $\frac{۶۰}{۳۰۰} \times ۱۰۰ = ۲۰\%$ $۱۵۰ + ۹۰ + ۶۰ = ۳۰۰$

سهم دایره تأسیسات از دایره رستوران $\frac{۲}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۱۰\%$ $۱۰ + ۸ + ۲ = ۲۰$

بیان هزینه دواير خدماتی به صورت معادله خطی

هزینه دایره رستوران علاوه بر ۲۰۰'۰۰۰ هزینه مستقیم دایره شامل ۲۰٪ هزینه دایره تأسیسات نیز است.

$$R = ۲۰۰'۰۰۰ + ۲۰\%T$$

همچنین هزینه دایره تأسیسات علاوه بر ۱۷۶'۰۰۰ هزینه مستقیم شامل ۱۰٪ هزینه دایره رستوران نیز است.

$$T = ۱۷۶'۰۰۰ + ۱۰\%R$$

حال با روش جایگذاری معادلات را حل می کنیم

$$R = 200,000 + 2\%T$$

$$\longrightarrow R = 200,000 + 2\%(176,000 + 10\%R)$$

$$T = 176,000 + 10\%R$$

$$R = 200,000 + 35,200 + 0.02R \rightarrow 0.98R = 235,200 \rightarrow R = 240,000$$

$$T = 176,000 + 10\%R \rightarrow T = 176,000 + 10\% \times 240,000 \rightarrow T = 200,000$$

تهیه جدول تسهیم

نام دوایر				شرح
دوایر خدماتی		دوایر تولیدی		
تأسیسات	رستوران	مونتاز	ساخت	
۱۷۶,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	هزینه‌ها قبل از تسهیم هزینه‌های دوایر خدماتی
				تسهیم دایره خدماتی رستوران:
				$10+8+2=20$
			۱۲۰,۰۰۰	$\frac{10}{20} \times 240,000 = 120,000$
		۹۶,۰۰۰		$\frac{8}{20} \times 240,000 = 96,000$
۲۴۰,۰۰۰	(۲۴۰,۰۰۰)			$\frac{2}{20} \times 240,000 = 24,000$
				تسهیم دایره تأسیسات
				$15+9+6=30$
			۱۰۰,۰۰۰	$\frac{15}{30} \times 200,000 = 100,000$
		۶۰,۰۰۰		$\frac{9}{30} \times 200,000 = 60,000$
(۲۰۰,۰۰۰)	۴۰,۰۰۰			$\frac{6}{30} \times 200,000 = 40,000$
۰	۰	۸۵۶,۰۰۰	۷۲۰,۰۰۰	جمع

ردیف	شاخص‌های مورد ارزیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال درباره آنها				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف تسهیم هزینه‌های سربار				
۷	تعریف تسهیم اولیه				
۸	توانایی انجام تسهیم اولیه				
۹	تعریف تسهیم ثانویه				
۱۰	توانایی انجام تسهیم ثانویه				

آیا سربار واقعی در ابتدای دوره مشخص است؟ بحث کنید.

اهداف بر آورد هزینه های سربار در ابتدای دوره مالی

- در مؤسسات تولیدی معمولاً در ابتدای دوره مالی پس از تسهیم اولیه و ثانویه هزینه های سربار به منظور دستیابی به اهداف زیر بر آورد می کنند .
- الف) تعیین نرخ جذب سربار هر یک از دواير توليدي
 - ب) تعیین سربار جذب شده دواير توليدي به تفكيك
 - ج) مقایسه سربار جذب شده و سربار واقعی در پایان دوره مالی
 - د) مشخص نمودن اضافه یا کسر سربار در پایان دوره مالی

جذب سربار

هزینه های مواد اولیه و دستمزد مستقیم با استفاده از برگ درخواست مواد و فرم تفضیلی ثبت اوقات کار قابل تعیین است و می توان مبالغ واقعی آنها را به حساب بهای تمام شده کالای در جریان ساخت منظور کرد؛ ولی مبلغ واقعی برخی از هزینه های سربار تا پایان دوره مالی قابل تعیین نیست . بنابراین به منظور اضافه نمودن هزینه های سربار باید هزینه های سربار در ابتدای هر دوره مالی برای همان دوره پیش بینی و بدین منظور از نرخ جذب سربار استفاده می شود.

- نرخ جذب سربار بر اساس دو عامل زیر تعیین می شود:
- ۱ سربار برآوردی ساخت
 - ۲ مبنای جذب سربار (ساعات کار مستقیم، دستمزد مستقیم، مواد مستقیم و ساعات کار ماشین آلات و....)

هنرجویان عزیز آیا مبنای دیگری به جز مبنای بیان شده در بالا وجود دارد؟

سربار ساخت، کارخانه و تولید معانی مشابهی دارند.

$$\text{نرخ جذب سربار} = \frac{\text{سربار برآوردی کارخانه}}{\text{ساعت کار مستقیم برآوردی}}$$

$$\text{نرخ جذب سربار} = \frac{\text{سربار برآوردی کارخانه}}{\text{دستمزد مستقیم برآوردی}}$$

$$\text{نرخ جذب سربار} = \frac{\text{سربار برآوردی کارخانه}}{\text{مواد مستقیم برآوردی}}$$

محاسبه نرخ جذب سربار بر مبنای ساعت کار مستقیم

اکثر واحدهای تولیدی از مبنای ساعت کار مستقیم برای محاسبه نرخ جذب سربار استفاده می‌کنند. در این روش محاسبه نرخ جذب سربار، عملی و مناسب تر است. برای محاسبه نرخ جذب سربار ابتدا باید جمع هزینه‌های سربار برآورده شده هر دایره تولیدی پس از تسهیم ثانویه بر ساعت کار مستقیم برآورده شده دواير توليدي تقسيم گردد.

مثال ۴

اگر شرکت تولیدی آلفا از روش تسهیم متقابل استفاده کند و ساعت کار مستقیم برآوردی دایره ساخت ۸۲۰ و دایره مونتاژ ۸۰۰ ساعت باشد، نرخ جذب سربار در این دو دایره برابر است با:

$$\frac{۸۲۰,۰۰۰}{۸۲۰} = ۱۰۰۰ = \text{نرخ جذب سربار هر ساعت کار مستقیم دایره}$$

$$\frac{۸۵۶,۰۰۰}{۸۰۰} = ۱۰۷۰ = \text{نرخ جذب سربار هر ساعت کار مستقیم دایره}$$

محاسبه سربار ساخت جذب شده

در ابتدای دوره نرخ جذب سربار، محاسبه می‌گردد و از این نرخ برای تخصیص هزینه‌های سربار به محصولات ساخته شده استفاده می‌شود بنابراین، سربار ساخت جذب شده از حاصل ضرب مبنای واقعی در نرخ جذب سربار به دست می‌آید.

$$\text{نرخ جذب سربار} \times \text{مبنای واقعی} = \text{سربار ساخت جذب شده}$$

برای مثال اگر مبنای محاسبه نرخ جذب سربار ساعت کار مستقیم باشد، ساعت کار مستقیم واقعی انجام شده در نرخ جذب سربار ضرب می‌شود.

$$\text{نرخ جذب سربار} \times \text{ساعت کار مستقیم واقعی} = \text{سربار ساخت جذب شده}$$

مثال ۵

اگر ساعت کار مستقیم شرکت تولیدی آلفا در دو دایره عملیاتی ساخت و مونتاژ به ترتیب ۷۵۰ و ۸۲۰ ساعت باشد، با توجه به نرخ جذب سربار محاسبه شده در مثال ۴ برابر است با:

$$\text{سربار جذب شده در دایره ساخت} = ۷۵۰ \times ۱۰۰۰ = ۷۵۰,۰۰۰$$

$$\text{سربار جذب شده در دایره مونتاژ} = ۸۲۰ \times ۱۰۷۰ = ۸۷۷,۴۰۰$$

ثبت هزینه های سربار

الف) ثبت هزینه سربار جذب شده
 پس از محاسبه سربار جذب شده برای ثبت آن در دفتر روزنامه حساب کنترل کالای در جریان ساخت بدهکار و حساب سربار جذب شده بستانکار می شود.

شماره سند: تاریخ سند:			شرکت آلفا سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمامم:
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل کالای در جریان ساخت		۷۵۰'۰۰۰	
		سربار جذب شده			۷۵۰'۰۰۰
		جمع: هفتصد و پنجاه هزار ریال		۷۵۰'۰۰۰	۷۵۰'۰۰۰
شرح سند: ثبت سربار جذب شده دایره ساخت					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

فعالیت ۱۶

ثبت مربوط به جذب سربار در دایره مونتاژ را در سند زیر انجام دهید.

شماره سند: تاریخ سند:			شرکت آلفا سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمامم:
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		جمع:			
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ب) ثبت هزینه های واقعی سر بار :

هزینه های واقعی سر بار که در طول دوره مالی به تدریج رخ می دهد در حساب های مربوط ثبت می شوند.

فرض کنید هزینه های واقعی سر بار شرکت آلفا پس از تسهیم اولیه و ثانویه به شرح زیر باشد:

شرکت تولیدی آلفا خلاصه هزینه های واقعی سر بار آلفا اسفند ماه ۹۵			
عنوان هزینه	مبلغ هزینه	دایره ساخت	دایره مونتاژ
مواد غیر مستقیم	۶۲۵'۰۰۰	۳۰۵'۰۰۰	۳۲۰'۰۰۰
دستمزد غیر مستقیم	۶۳۰'۰۰۰	۳۰۰'۰۰۰	۳۳۰'۰۰۰
استهلاک ماشین الات	۶۵'۰۰۰	۲۵'۰۰۰	۴۰'۰۰۰
هزینه بیمه سهم کارفرما	۵۲'۰۰۰	۴۲'۰۰۰	۱۰'۰۰۰
هزینه اوقات تلف شده	۳۰'۰۰۰	۱۲'۰۰۰	۱۸'۰۰۰
استهلاک ساختمان	۲۲۰'۰۰۰	۱۲۰'۰۰۰	۱۰۰'۰۰۰
جمع	۱'۶۲۲'۰۰۰	۸۰۴'۰۰۰	۸۱۸'۰۰۰

شماره سند: تاریخ سند:		شرکت آلفا سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمام:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل سر بار ساخت		۸۰۴'۰۰۰	
		کنترل موجودی مواد			۳۰۵'۰۰۰
		کنترل هزینه حقوق و دستمزد			۳۱۲'۰۰۰
		هزینه استهلاک ماشین الات			۲۵'۰۰۰
		هزینه بیمه سهم کارفرما			۴۲'۰۰۰
		هزینه استهلاک ساختمان			۱۲۰'۰۰۰
		جمع: هشتصد و چهار هزار ریال		۸۰۴'۰۰۰	۸۰۴'۰۰۰
شرح سند: ثبت سر بار واقعی دایره ساخت					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ثبت مربوط به سربار واقعی در دایره مونتاژ را در سند زیر انجام دهید

شماره سند: تاریخ سند:		شرکت آلفا سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

آیا سربار جذب شده و واقعی باهم برابر است؟

محاسبه کسر یا اضافه سربار جذب شده

با مشخص شدن هزینه‌های واقعی سربار در طول دوره مالی، در پایان دوره مالی تسهیم اولیه و تسهیم ثانویه با استفاده از هزینه‌های واقعی انجام می‌شود. نتایج به دست آمده نشان‌دهنده سهم سربار واقعی هر یک از دوایر تولیدی خواهد بود که ضمن ثبت این نتایج امکان مقایسه بین سربار جذب شده و سربار واقعی به وسیله هر یک از دوایر تولیدی فراهم می‌سازد.

حساب سربرار جذب شده در پایان دوره مالی با ثبت زیر به بستانکار سربرار ساخت منتقل می‌شود.

شماره سند: تاریخ سند:		شرکت آلفا سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمام:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سربرار ساخت جذب شده		xxxx	
		کنترل سربرار ساخت			xxxx
جمع:					
شرح سند: ثبت بستن حساب سربرار جذب شده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

حساب کنترل سربرار ساخت در پایان دوره مالی معادل سربرار ساخت جذب شده، بستانکار و پس از مشخص شدن هزینه‌های واقعی و انجام تسهیم ثانویه حساب کنترل سربرار ساخت معادل هزینه‌های واقعی بدهکار می‌شود.
مانده حساب سربرار ساخت هریک از دواير توليدي نشان‌دهنده کسر یا اضافه جذب سربرار آن دایره است.

سربرار ساخت

xxxx	xxxx
	xxxx
	xxxx

اگر حساب سربرار ساخت دارای مانده بدهکار باشد، مشخص می‌شود که سربرار ساخت واقعی آن دایره بیشتر از سربرار ساخت جذب شده است که در این صورت کسر جذب سربرار خواهیم داشت.

شماره حساب:

دفتر معین

نام حساب : سربرار ساخت دایره ساخت

مانده	تشخیص	بستانکار	بدهکار	شرح	تاریخ		ردیف
					ماه	روز	
۷۵۰'۰۰۰	بس	۷۵۰'۰۰۰		به شرح سند حسابداری			۱
۵۴'۰۰۰	بد		۸۰۴'۰۰۰	به شرح سند حسابداری			
جمع:							

$$۷۵۰'۰۰۰ - ۸۰۴'۰۰۰ = - ۵۴'۰۰۰$$

کسر جذب سربرار